

UMEÅ UNIVERSITY

”Handikapptoaletten hade de som förråd”

Humors potential att synliggöra och utmana
funktionsnormativitet

Hanna Söderlund, Josefine Wälivaara and Karin Ljuslinder

”Handikapptoaletten hade de som förråd”

Humors potential att synliggöra och utmana funktionsnormativitet

Hanna Söderlund

Inst. för språkstudier, Umeå universite

Josefine Wälivaara

Inst. för kultur- och medievetenskaper, Umeå universite

Karin Ljuslinder

Inst. för kultur- och medievetenskaper, Umeå universite

Abstract

Humor har både potential att utmana och att upprätthålla normer, etablerade maktordningar, förgivettagna föreställningar och förtryckande strukturer, inte minst för marginaliserade grupper. I den här artikeln ärsyftet att undersöka humorns potential att synliggöra och utmana funktionsnormativa föreställningar. Frågan som ställs till materialet är: Hur används humor för att synliggöra och utmana funktionsnormativitet i intervjusamtal mellan personer med egna erfarenheter av funktionsnedsättningar? Materialet till den här undersökningen utgörs av en svensk podd, där personer med normbrytande funktionalitet intervjuas av poddmakare som också de är rullstolsburna. Podden är ett medium där förutsättningarna för samtal skiljer sig från exempelvis andra traditionella medier eftersom de inte styrs av sändningsregler som traditionella medier gör. I analysen undersöks hur samtalsdeltagarna använder absurditet, över- och underdrifter samt överraskningseffekter för att synliggöra funktionsnormativitet. De tre teman som undersöks är föreställningar om (o)möjliga subjekspositioner, narrativet om det tragiska livsödet samt funktionsfullkomlighet som ideal. En av slutsatserna som diskuteras är att humorn som används indikerar att det finns samidentifikation hos samtalsdeltagarna genom att den både visar på att deltagarna har gemensamma erfarenheter som lyfts fram som absurda, och ibland olika erfarenheter eller inställningar, vilka förhandlas fram genom att de använder humor som ett sätt hantera situationer som skulle kunna bli socialt besvärliga.

”Handikapptoaletten hade de som förråd”: Humors potential att synliggöra och utmana funktionsnormativitet*

Hanna **Söderlund**, Lektor, Inst. för språkstudier, Umeå universitet (hanna.soderlund@umu.se)

Josefine **Wälivaara**, FD i Drama-teater-film, Inst. för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet (josefine.walivaara@umu.se)

Karin **Ljuslinder**, Docent i medie- och kommunikationsvetenskap, Inst. för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet (karin.ljuslinder@umu.se)

Abstract

Humor har både potential att utmana och att upprätthålla normer, etablerade maktordningar, förgivettagna föreställningar och förtryckande strukturer, inte minst för marginaliserade grupper. I den här artikeln är syftet att undersöka humorns potential att synliggöra och utmana funktionsnormativa föreställningar. Frågan som ställs till materialet är: Hur används humor för att synliggöra och utmana funktionsnormativitet i intervjusamtal mellan personer med egna erfarenheter av funktionsnedsättningar? Materialet till den här undersökningen utgörs av en svensk podd, där personer med normbrytande funktionalitet intervjuas av poddmakare som också de är rullstolsburna. Podden är ett medium där förutsättningarna för samtal skiljer sig från exempelvis andra traditionella medier eftersom de inte styrs av sändningsregler som traditionella medier gör. I analysen undersöks hur samtalsdeltagarna använder absurditet, över- och underdrifter samt överraskningseffekter för att synliggöra funktionsnormativitet. De tre teman som undersöks är föreställningar om (o)möjliga subjektpositioner, narrativet om det tragiska livsödet samt funktionsfullkomlighet som ideal. En av slutsatserna som diskuteras är att humorn som används indikerar att det finns samidentifikation hos samtalsdeltagarna genom att den både visar på att deltagarna har gemensamma erfarenheter som lyfts fram som absurda, och ibland olika erfarenheter eller inställningar, vilka förhandlas fram genom att de använder humor som ett sätt hantera situationer som skulle kunna bli socialt besvärliga.

Title and Abstract in English

“They used the accessible restroom for storage”: Challenging ableism with humour

Humour has the potential to challenge or reproduce norms, established power relations, preconceived notions and oppressive structures, not least for marginalized groups. The purpose of this article is to explore humour as a potential tool to make visible and challenge normative notions about disability. The question posed to the material is: How is humour used to make visible and challenge ableism in interview conversations between people with experiences of disability? The material for this study consists of a Swedish podcast, where people with different disabilities are interviewed by podcasters who are also disabled. The podcast is a medium where the conditions for conversations differ from, for example, other traditional media because they are not governed by broadcasting rules as traditional media are. In the analysis it is examined how the participants use absurdity, exaggerations, and understatements as well as surprise effects which makes ableism visible. The three themes examined are the notions of (im)possible subject positions, the narrative of the tragic life and the able-bodied ideal. One of the conclusions discussed is that the humour used indicates that there is co-identification among the participants which both shows that the participants have common experiences that are joked about as absurd, and sometimes different experiences or attitudes, which are negotiated by using humour as a way of dealing with situations that could be socially difficult.

* This project has received funding from the European Research Council (ERC) under the European Union’s Horizon 2020 research and innovation programme, Grant Agreement No. 647125, ‘DISLIFE Liveable Disabilities: Life courses and opportunity structures across time’, headed by Lotta Vikström. This paper is the pre-print version submitted (March 2021) to a scientific journal (*Humanetten*), for which it has been approved (May 2021) for publication upon peer review and some revisions made before resubmission (Sept. 2020).

Introduktion

Humor har potential att synliggöra och utmana normer, maktordningar och förgivettagna föreställningar i samhället (Strain et al. 2016, Wilde 2018, Bingham och Green 2016, Lockyer 2015). Men humor kan också fungera som ett verktyg för att upprätthålla förtryckande strukturer och etablerade maktordningar, exempelvis genom att humorn görs på bekostnad av marginaliserade grupper. Det senare är något som personer som har funktionsnedsättningar återkommande har varit föremål för. Historiskt har kroppslig och mental olikhet varit en källa till förlöjligande humor vilket bidragit till begränsande och stereotypa föreställningar om personer med funktionsnedsättningar (Haller och Ralph 2003, Ljuslinder 2014, Shakespeare 1999, Bingham och Green 2016). Dessa reproduceras inte minst i kulturella representationer, berättelser och medier där livet med en funktionsnedsättning ofta framställs som tragiskt, begränsande och onormalt i relation till ett liv med en normativ kropp och ett normativt sinne (se bl.a. Norden 1994, Ljuslinder 2002, Barnes 1992, Pointon 1997, Longmore 2003). Funktionsnormativitet (*ableism*) är en maktordning som premierar funktionsfullkomlighet framför funktionsnedsättning och som positionerar personer med funktionsnedsättningar som mindre värda än personer utan funktionsnedsättningar (Campbell 2009). Artikelns syfte är att undersöka humorns potential att synliggöra och utmana funktionsnormativa föreställningar. Frågan som ställs till materialet är: Hur används humor för att synliggöra och utmana funktionsnormativitet i poddsamtal?

Humor och funktionalitet

Forskare har tidigare pekat på hur dominerande diskurser om funktionsnedsättning som tragiskt livsöde bidragit till att humor tillsammans med funktionsnedsättning har framstått som oförenliga (Haller 2003, Wilde 2018: 36). Exempelvis framhåller Bingham och Green (2016) att normativa föreställningar om funktionsnedsättning som personlig tragedi bidragit till den stora mängden forskning som främst visar hur humor används som känslomässigt hanterande av funktionsnedsättning, så kallad *coping*. Att studera humor och funktionalitet kräver en medvetenhet om den representationshistoria inom västerländsk kultur där kroppslig och mental olikhet ständigt har förknippats med tragiska narrativ.

Till skillnad från den typ av nedsättande humor som karakteriserat representationer av normbrytande funktionalitet genom historien, så kallad *disabling humor*, beskriver forskare en annan typ av humor som benämns *disability humor* (Bingham och Green 2016: 4).¹ Denna typ av humor kan utmana stereotyper och synen på funktionsnedsättning som enbart en tragedi genom att vända upp och ner på, ironisera över eller på annat sätt skämta om de nedsättande stereotyperna så att de framstår som absurda, överdrivna eller helt enkelt felaktiga. Skiftet i fokus innebär att "The radical disability comedian makes jokes about disabling encounters and environments, not disabled people" (Shakespeare 1999: 52). Lockyer (2015: 1405) kallar det för "reversed disability discourse", alltså humor som riktar sin komiska blick mot sociala normer om funktionalitet. Wilde (2018: 29) menar att humor har potential att ifrågasätta "notions of normality, abnormality, ideas of difference, and so on. This gives humour a

¹ I artikeln används begreppet normbrytande funktionalitet synonymt med funktionsnedsättning.

crucial place in the deconstruction of ableism and disablism”. *Disability humor* kan också användas av personer när de berättar om sina erfarenheter av att leva med en normbrytande funktionalitet vilket bidrar till att framställa dem som först och främst människor (Bingham och Green 2016: 4). Representationer av normbrytande funktionalitet i Sverige har tidigare undersökts av Karin Ljuslinder (2007), som i sin studie av SVT:s tv-serie CP-magasinet undersökte om programformatet tillät andra representationer än de vanligast förekommande i tv. Ljuslinder konstaterar att föreställningar om personer med normbrytande funktionalitet utmanades genom användningen av humor i programmet. Även på politisk nivå i en handlingsplan för handikappolitiken lyfts humor fram som ett effektivt medel för att motverka fördomar (Prop. 1999/2000:79).

Tidigare forskning om funktionalitet och humor har i första hand fokuserat på filmkomedier och ståuppkomik, men inte på humor i vardagligare mening, i samtal eller intervjusituationer (Wilde 2018, Bingham och Green 2016, Ljuslinder 2014). Det finns en studie, liknande den här, där poddsamtal har analyserats. Den studien baseras på den kanadensiska humorpodden Sickboy där Pruulmann-Vengerfeldt och Buchholtz (2018) undersöker i vilken utsträckning humorpodden kan bidra till kulturella förändringar i fråga om att bryta stigman om sjukdom. I analysen behandlas dock inte specifikt humorns funktion. I svensk kontext är poddar inte vida undersökta, särskilt inte med fokus på humor och normbrytande funktionalitet.

Material och urval

Det är ett, sedan länge, väletablerat antagande att traditionella och sociala medierepresentationer är centrala för hur vi människor förstår och får kunskap om omvärlden i allmänhet (McQuail 2005). Särskilt när det rör sig om företeelser som vi inte kan få egna direkta erfarenheter av, är det medier som är vår huvudsakliga källa till kunskap. Vi är således ofta hänvisade till den bild som medierna ger av omvärlden för att bilda oss föreställningar om samhälle och kultur (McLuhan 2001, Fiske och Jenkins 2011, Hall 1997, Ljuslinder 2002). Vi tar i den här artikeln vår utgångspunkt i att olika kulturella föreställningar är påverkade av de representationer vi är exponerade för. Farnall och Smith (1999) och Kenix (2011) bland andra, visar i sina studier att medieporträtt av personer med normbrytande funktionalitet har inflytande på hur funktionsnedsättning uppfattas och förstås.

Materialet till den här undersökningen utgörs av avsnitt från en svensk podd, inspelad under 2010-talet. Podden bygger på intervjuer med personer med normbrytande funktionalitet, vilka av poddmakarna benämns som inspirerande förebilder. Det vanligaste upplägget i poddavsnittet är att de två som driver podden är ankare i samtalet, varav en i huvudsak leder samtalet med en inbjuden gäst. Målgruppen för podden verkar i viss utsträckning vara personer utan normbrytande funktionalitet, med syftet att öka kunskapen om och förståelsen för hur det är att leva med en normbrytande funktionalitet. Dramaturgin ser liknande ut i de flesta samtal. Det börjar med frågor om gästens barndom och personens normbrytande funktionalitet. Ett antal frågor kretsar också kring gästens drömmar och syn på lycka och frihet. Samtliga poddavsnitt ramas in av inledande och avslutande samtal mellan poddmakarna.

Podden har valts ut utifrån två kriterier: dels för att den drivs och gästas av människor som själva lever med normbrytande funktionalitet (poddmakarna presenterar sig själva som rullstolsburna), dels för att samtalen är interpersonella med utgångspunkt i den personliga berättelsen. Poddmakarna bidrar med sina egna livserfarenheter, vilket innebär att de i stor utsträckning medverkar till samkonstruktionen av olika förställningar som förhandlas fram. Eftersom personer med normbrytande funktionalitet ofta är marginaliserade i medierepresentationer (se bl.a. Ljuslinder 2002, Ghersetti 2007), är en viktig aspekt av den här studien att det är personer med normbrytande funktionalitet som både leder och gästar podden. Samtalen kan delvis ses som institutionella eftersom de bygger på någon som intervjuar och andra som besvarar intervjufrågorna (Norrby 2014: 37). Frågorna följer i viss utsträckning ett givet upplägg. Men eftersom frågorna ofta är öppna finns utrymme för resonerande svar, vilket följs av fördjupande följdfrågor. Samtalen har i stor utsträckning en vänskaplig snarare än en kritiskt utforskande ton. Även om det är humor och utmanande av funktionsnormativitet som undersöks i den här studien har podden inte något av detta som sitt uttalade syfte. Den humor som uppstår används delvis som ett socialt smörjmedel, det vill säga för att lätta upp stämningen, sondera terrängen, känna in varandra eller hantera mindre motsättningar som uppstår.

Anledningen till att vi valt just podden som medium är att förutsättningarna för samtal skiljer sig från exempelvis andra traditionella medier. I podden är poddmakarna inte styrda av sändningsregler och liknande på det sätt som traditionell tv och radio är, utan är mer fria att leverera oberoende innehåll direkt till sina lyssnare (Llinares et al. 2018: 5). Vem som helst har möjlighet att göra sin röst hörd, i likhet med hur det är i andra sociala medier. Poddmakare kan genomföra samtal på det sätt som passar dem och lyfta fram ämnen och perspektiv som är intressanta kanske bara för en smal mottagargrupp. Formen är därför potentiellt fri. Poddsamtalet skiljer sig således från både vardagliga samtal och till exempel intervjuer i traditionell radio. Den som lyssnar på podden har också möjlighet att ta del av ett samtal som kan uppfattas som personligt mellan människor, ett slags tjuvlyssnande av ett samtal.

Hela poddserien utgörs av 50 avsnitt. Av dessa har vi inom varje tiotal avsnitt slumpmässigt valt ut två avsnitt, samt det sista femtionde. Det totala urvalet utgörs därmed av elva avsnitt. De utvalda avsnitten har lyssnats igenom av samtliga tre författare och transkriberats utifrån en skriftspråksnorm. Detaljer som pauser och samtidigt tal har inte markerats eftersom analysen främst är innehållslig. Däremot anges inom dubbelparentes saker som skratt och röstintonation. (Se transkriptionsnyckel på sid. xx.) Vi har gemensamt lyft fram exempel ur materialet där vi funnit att humor används. Definitionen av humor utgår från skrattet, det vill säga att någon eller några i samtalet skrattar. Även om anledningen till att människor skrattar inte behöver vara att något är humoristiskt, menar vi att det skapar en inramning av komik eller en möjlighet att tolka det sagda som komiskt. I de sekvenser där humor används har vi hittat några återkommande funktionsnormativa föreställningar. Utifrån dessa lyfter vi fram ett antal exempel som belyser hur funktionsnormativitet synliggörs och utmanas. I urvalet har samtliga intervjuade personer någon typ av fysisk normbrytande funktionalitet snarare än psykisk eller kognitiv. Merparten av gästerna i vårt urval har också en förvärvad skada i barndomen eller senare, till skillnad från en medfödd funktionsnedsättning.

Teoretiska utgångspunkter

Som en övergripande utgångspunkt i studien används begreppet *diskurs*. Diskurs är ett långt ifrån entydigt begrepp. I den här studien innebär diskurs att olika föreställningar och kunskaper struktureras så att de bildar en helhet som gör att vi förstår saker på ett visst sätt. Olika föreställningar som finns om världen, uttryckt i praktiker och materialitet, formas således i diskurser (Foucault 1993). En del av dessa föreställningar och förståelser blir så vedertagna att de uppfattas som självklara. Föreställningarna är dock möjliga att förändra, vilket innebär att de kan utmanas. Handlingar och språk bidrar till att både befästa och utmana föreställningar diskursivt. Nedan presenteras våra teoretiska utgångspunkter för studien.

Perspektiv på funktionalitet

Den alltjämt dominerande förklaringsmodellen till funktionsnedsättning är den biomedicinska, där den kroppsliga eller kognitiva funktionaliteten betraktas som avvikande från någon sorts normalfunktionalitet. Diagnoser, mediciner, behandlingar och operationer betraktas vara nödvändiga såväl som önskvärda och eftersträvansvärda för att personen ska kunna få, eller återfå, full funktionalitet. Funktionsnedsättningen ses, enligt den här förklaringsmodellen, som ett ovedersägligt faktum och enbart som en individuell kroppslig eller mental åkomma. Det är individen som ska anpassas till normaltillståndet och inte samhället som ska anpassas efter människor med olika funktionalitet (jfr. Oliver 2013). Den här dominerande förklaringsmodellen, eller diskursen, gör att funktionsnedsättning- och funktionshinderbegreppen aldrig kan bli politiska positioner där sociokulturella processer skulle kunna ifrågasättas som hindrade i personernas liv. Istället blir den normavvikande funktionaliteten ett självklart individuellt sakförhållande (jfr. Linton 1998).

Den medicinska förklaringsmodellen har dock utmanats av den sociala förklaringsmodellen, från början framförallt av forskare i England (se bl.a. Oliver 2013). Enligt den sociala förklaringsmodellen framhåller forskare att det är samhället och hur samhället är uppbyggt som skapar funktionshinder. Inom den sociala modellen förnekades för den skull inte den kroppsliga eller kognitiva icke-fullkomliga kroppen eller intellektet och därför skapades benämningen funktionsnedsättning (*impairment*) för att särskilja det från funktionshinder (*disability*). Man menade att människors olika funktionsnedsättningar inte skulle behöva vara hindrande för delaktighet på lika villkor i samhällslivet. Om inte samhället är konstruerat så att det utgör hinder och barriärer för vissa kroppar och intellekt behöver människor med dessa kroppar och intellekt inte förstås som funktionshindrade. Det är istället samhället som skapar funktionshinder.

I likhet med den utveckling som skett inom andra forskningsfält, som gay and lesbian studies utveckling mot queerteori, har forskning om funktionalitet också kommit att handla om att inte bara undersöka funktionsnedsättning utan även fokusera på de praktiker och föreställningar som upprätthåller funktionsfullkomlighet som norm. Föreliggande studie tar sin teoretiska utgångspunkt i vad som kallas för *studies in ableism*, vilket vi valt att kalla funktionsnormativitet på svenska (jfr. Bahner 2016: 13). Forskningsfältet fokuserar på frågor rörande hur funktionsnormativitet fungerar, skapas och upprätthålls genom att studera det som framstår som normalt och eftersträvansvärt (Campbell 2012: 215).

Funktionsnormativitet är en diskriminerande maktordning som gör att funktionsfullkomlighet ses som bättre och mer eftersträvarvärt än det som benämns funktionsnedsättning. Funktionsnormativitet är enligt Fiona Kumari Campbell:

a network of beliefs, processes and practices that produces a particular kind of self and body (the corporeal standard) that is projected as the perfect, species-typical and therefore essential and fully human. Disability then is cast as a diminished state of being human. (Campbell 2012: 213)

Samhälle och kultur är strukturerade materiellt och ideologiskt enligt normativ funktionsfullkomlighet. Funktionsnormativitet upprätthålls av två centrala beståndsdelar: föreställningen om det normala samt upprätthållandet av en konstituerande uppdelning eller isärhållning mellan det normala (hur människor förväntas vara) och det avvikande (Campbell 2012: 215). Normen framstår genom att exempelvis vissa kroppar eller funktioner pekas ut som avvikande, sjuka eller till och med icke-mänskliga. Genom att undersöka det som framställs som avvikande och icke normativt kan man synliggöra och utmana normen. Begreppen norm, normal och normativ är kulturellt konstruerade och började användas i och med industrialiseringen då vetenskapen, med dess statistik och medeltal blev vanliga. *Normal* kom också att få genomslag på fenomen som ideal moral samt kropps- och intellektuella funktioner (Davies 1997: 3). Normen skapas genom att peka ut det som inte ses som normalt. Inom en funktionsnormativ logik positioneras alltså personer med funktionsnedsättningar inte bara som mindre värda utan också som mindre mänskliga i relation till det funktionsfullkomliga idealet. Resultatet blir, utöver diskriminerande praktiker, en dominerande och normerande föreställning om att vissa människors kroppar och sinnen är i behov av att botas och förbättras (Campbell 2012).

I linje med förändringar i diskurser om normbrytande funktionalitet har också vokabulären förändrats från den medikaliserade beteckningen handikappad till funktionshindrad, funktionsnedsättning och funktionsvariation bland annat. I denna artikel använder vi oss av begreppet normbrytande funktionalitet för att signalera att det är i brottet mot den funktionsfullkomliga normen som funktionsnedsättningar uppstår (Bylund 2016). Vi använder också begreppet funktionsnedsättning synonymt, ibland för att anpassa oss till ordval i utsagor, ibland för att variera texten. I utsagorna aktualiseras också andra ord för funktionsnedsättning, exempelvis handikapp eller invalid, som i många fall kan anses förlegade.

Humor, skratt och deras funktioner

Det finns många olika definitioner av humor. Attardo menar att "Humor is whatever a social group defines as such" (Attardo 1994: 6) och implicerar därmed att den sociohistoriska kontext som vi befinner oss i bestämmer om vi ska uppfatta en utsaga som humor eller inte. Det är nästan omöjligt att entydigt definiera humor som vetenskapligt begrepp, kanske framförallt på grund av att humorforskning genomförs inom ett stort antal discipliner med olika teoretiska utgångspunkter och empiriska synsätt (Berglund och Ljuslinder 1999).

Humor delas ofta in i teorier om oförenlighet, överlägsenhet eller befrielse (Berger 1996, Raskin 1985, Palmer 1994), där teorier om oförenlighet är vanligast. Enligt det synsättet görs humor genom att en text, bild eller en utsaga bygger upp mottagarnas förväntningar om

innehållet i en viss riktning, vilken sedan plötsligt bryts genom att något helt annat, ofta motsägelsefullt, sägs (Feinberg 1968). När mottagarnas förväntningar abrupt bryts uppstår en överraskningseffekt som kan skapa humor. De humortekniker som används för att skapa brottet utgörs ofta av en överraskning, något oväntat, över- och underdrifter eller kontraster (Feinberg 1968). Genom dessa skapas betydelser som mottagaren inte känner igen, vilket kan leda till att utsagan uppfattas som absurd. På detta sätt kan den sociala konstruktionen av ett förgivettaget samband göras synligt, och den dominerande diskursen utmanas. Humor i form av oförenlighet är också den vanligaste formen av humor i materialet till föreliggande studie.

Skratt utgör en viktig avslutning som respons på humor och skämtande (Sacks 1974: 347-348). Men i samtal kan skratt också användas på andra sätt. Skrattet kan exempelvis användas för att göra en besvärlig social situation mindre obekvämt (Adelswärd 1989: 129). Om personer i ett samtal har olika åsikter i ett ämne kan situationen eller uttalandet riskera att bli ansiktshotande, det vill säga hotande för ens egen eller andras självbild. Skratt kan då användas för att dämpa ansiktshotet (Norrby 2014: 215). När man inte håller med någon eller när man säger något som kan uppfattas som ogynnsamt för andra kan det därför uppstå överslätande skratt i samtalen. Även om skratten i dessa fall inte nödvändigtvis ses som skapade av humor, kan de ändå sägas rama in något som humoristiskt. I samtal med ett specifikt syfte, som exempelvis arbetsmöten, kan humor och skratt också användas både för att skapa solidaritet och för att framföra kritik på ett sätt som inte blir ansiktshotande (Holmes 2000: 179, Holmes och Marra 2002: 83). Skratt är också det sätt vi har använt för att identifiera humor i vårt material.

Analys

Nedan analyseras humorns potential att synliggöra och utmana funktionsnormativa föreställningar: (1) Föreställningar om vilka subjektspositioner som ses som (o)möjliga, (2) föreställningar om att ett liv med normbrytande funktionalitet är ett tragiskt liv och (3) föreställningar om att det är bättre att vara funktionsfullkomlig än att ha en funktionsnedsättning.

Genom det teoretiska ramverket som presenterats, analyserar vi humorsekvenser i podden. Inför varje analysavsnitt introduceras de föreställningar som övergripande är aktuella för analysen. För vart och ett av samtalssekvenserna analyseras sedan hur humor används.

I exemplen har vi bytt ut namnen på deltagarna eftersom individerna inte är relevanta rent analytiskt. Istället är det de föreställningar som kommer fram i samtalen som är centrala för undersökningen. Vi har därför också valt att inte namnge podden. De som leder podcasten i samtliga avsnitt benämns som Jennifer och Ivan.

Föreställningen om (o)möjliga subjektspositioner

Funktionsnormativitet fungerar ofta reducerande på så sätt att förutfattade meningar och normativa föreställningar gör det svårt eller omöjligt för personer med normbrytande funktionalitet att inta eller behålla vissa subjektspositioner. Subjektspositioner skapas diskursivt i interaktion (Laclau och Mouffe 2001: 115), exempelvis genom att en person tilltalas eller omtalas på ett visst sätt. I olika diskurser blir olika subjektspositioner möjliga och andra inte. Positioner är alltid knutna till förväntningar och maktrelationer. I

poddsamtalen berättar gästerna om möten de har haft. När de använder humor synliggörs att vissa subjektspositioner har varit svåra att inta eller behålla på grund av förutfattade meningar om deras normbrytande funktionalitet. Normativa föreställningar indikeras som bakomliggande orsaker för olika bemötanden. Genom humorn kan föreställningar om vilka subjektspositioner som är (o)möjliga för vissa typer av kroppar bli utmanade.

En föreställning som synliggörs är att ett funktionsnormativt samhälle inte alltid förmår se personer med normbrytande funktionalitet som potentiella kärlektpartners eller som personer som förväntas skaffa familj och barn (Wälivaara och Ljuslinder 2020, McRuer och Mollow 2012). Gästen Marianne beskriver att handikaptoaletten på mödravården som hon besökte som gravid användes som förråd när hon kom dit i rullstol.

Marianne: [...] Så jag kom ju till mödravården där, och de är ju jättegulliga och allting och sådär. Men de hade ju inga svar att ge. De var jättesnälla på alla sätt och vis, och handikaptoaletten hade de som förråd ((skratt)), den hade de aldrig behövt använda. Och så. (Nr 2, 00:28:46)

I uttalandet om att handikaptoaletten används som förråd skapas en överraskande effekt, vilket utlöser skratt som en markering för det absurda i situationen. Här synliggör Marianne inte bara den praktiska bristen på tillgängliga toaletter på mödravårdscentralen, hon sätter även fingret på det faktum att personalen kanske inte förväntade sig att en person i rullstol skulle skriva in sig. Personalen hade inte heller tillräcklig kunskap för att besvara hennes frågor: *de hade ju inga svar att ge*. Genom att skämta om att handikaptoaletten användes som förråd synliggörs att personalen var oförberedda på att möta en blivande mamma i rullstol. Positionen som gravid eller mamma framstår därmed inte som tillgänglig för Marianne med anledning av hennes funktionsnedsättning.

I ett annat samtal pratar Eva, som är blind, om sin nordamerikanska pojkvän. Ivan skämtar om hur det gick till när pojkvännen som själv inte har någon normbrytande funktionalitet, skulle berätta för sina föräldrar att han träffat en tjej.

Ivan: Vad säger man till sin familj? Jag har träffat en blind tjej i Sverige, jag drar!

Eva: ((skrattar högt och ljust))

Jennifer: ((skrattar)) (Nr 12, 00:26:45)

Ivan säger: *Vad säger man till sin familj? Jag har träffat en blind tjej i Sverige, jag drar!* Här uppstår humor i det kulturellt oförenliga att en seende ung man från Nordamerika flyttar till sin blinda flickvän i Sverige. Det oförenliga framstår som överraskande och oväntat vilket utlöser skratt.

En annan typ av subjektsposition som problematiseras genom humor är bråkstaken. Gästen Mats beskriver skämtsamt att han sällan hade problem i skolan så länge han intog den förväntade rollen som passiv och inte stod ut i mängden.

Mats: Allting fungerande väldigt bra så länge jag va den tysta snälla gulliga invaliden kan man väl säga ((skrattar)). Men när jag började tröttna på den rollen för jag kände att det inte var jag utan började ta plats och höras mycket, jag engagerade mig i elevrådet och så då blev det en förändring i förhållande till hur mina kamrater såg på mig och en stor irritation på något sätt över att jag inte visste min plats och så där. (Nr 23, 00.13.38)

Mats berättar att han fick det svårare när han började ta plats och stå upp för sina rättigheter: *Allting fungerande väldigt bra så länge jag va den tysta snälla gulliga invaliden kan man väl säga.* I utsagan görs kopplingen att positionen som aktiv och engagerad blir problematisk utifrån att han har en normbrytande funktionalitet och förväntades inta en passiv och medgörlig position. Hans skratt kan utlösas av den kontrast som uppstår mellan att förväntas vara passiv och hans egen förmåga att ta plats. Det framstår som kulturellt oförenligt att en person som har en funktionsnedsättning också kan vara aktiv och engagerad. Möjligen utlöses skrattet också som ett försök till att dämpa det ansiktshotande i och med att han ger sig själv det nedsättande och lite förlegade epitetet *invalid*, som kanske var något han drogs med under den här tiden.

I en annan utsaga beskriver gästen Kristian hur han bryter mot lagen genom att kasta ut ett glas genom ett bilfönster under en utekväll. Polisen har svårt att hantera situationen när det visar sig att Kristian inte kan stiga ur bilen utan sin rullstol.

Kristian: Ja, det var lite klantigt av mig, jag satt, vi skulle, vi hade, på något sätt fått tag på en limousine som vi åkte i efter att vi hade varit ute. Och så skulle vi åka till ett annat ställe. Så jag satt där bak liksom, jag, min flickvän. Och sedan så drack vi upp champagnen ur glaset ((skrattar)), och sedan så tog jag bara och slängde ut det ur rutan du vet, precis innan vi skulle ut, så den krossades. Och då var det en civilpolis som bara, där jag släppte glaset, där står han liksom.

Jennifer: Var det på Stureplan eller?

Kristian: Ja precis. Och sedan så öppnade, så han sliter bara upp dörren och bara ”ut ur bilen!” Jag bara ”ta det lugnt, jag kan inte gå ut, liksom”. Han bara ”ut ur bilen nu” [tillgjord röst]! Och sedan så liksom, ”jag kan inte jag sitter i rullstol”. Så han bara, ”du går ut ur bilen!” Han trodde jag ljög liksom. Så han fick typ slita i mig. Så jag bara, ”nej jag kan inte gå, ta det lugnt. Min rullstol kommer nu.” Så att min tjej hon tog ut rullstolen och höll på att sätta ihop den så jag skulle kunna hoppa ut snabbt liksom ((Jennifer skrattar)) för den här snubben. Så när han såg det, så står han och bara, ”ja, ja okej,” [tillgjort skärrad röst] så här, ”du gör inte om det där va, det får du inte göra”! För han var ju nära att nita mig först liksom.

((skratt från Jennifer och Kristian))

Kristian: Så där la man fram rullstolskortet då, och kom undan liksom. (Nr 18, 00:43:01)

Humorn skapas i den kontrast som uppstår i polisens helomvändning från aggressiv till timid när Kristian förklarar att han inte kan stiga ur bilen utan sin rullstol. I utsagan synliggörs det kulturellt ansett oförenliga i att en person som är rullstolsburen skulle kunna dricka champagne och slänga ut glaset genom bilrutan. Den överraskande helomvändningen i polisernas beteende leder till gemensamt skratt av podd-deltagarna. Möjligen uppstår överraskningsmomentet både i den svårighet som polisen verkar uppleva när han ska hantera att Kristian inte fysiskt kan stiga ur bilen och det faktum att bråkstaken är en person som har en normbrytande funktionalitet. Kristians kommentar *Så där la man fram rullstolskortet då, och kom undan* visar att han tolkar in att den normbrytande funktionaliteten blir en form av frikort.

En annan föreställning som synliggörs i poddmaterialet är att personer i rullstol inte lever ”vanliga liv”. Marianne som själv sitter i rullstol och som ofta möter nyskadade i sitt arbete

beskriver att människor ibland blir förvånade över att det går att leva ett "vanligt liv" när man sitter i rullstol.

Marianne: [...] Om man är nyskadad och det kommer in en doktor i vit rock och säger att "det kommer gå så bra, och du kommer kunna jobba och ha familj" så kanske man inte tar till sig det på samma sätt som när någon av oss kommer inrullandes och, jaa. Det blir mer påtagligt. Vi har kommit dit i egen bil, och vi, jaa har vanliga kläder på oss ((leende röst)). Det var någon som trodde en gång att vi inte skulle ha. ((Jennifer och Marianne skrattar)) (Nr 2, 00.37.19)

Humorn uppkommer, och ett gemensamt skratt uppstår, i det absurda uttalandet att en rullstolsburen person inte förväntas ha vanliga kläder på sig: *vi jaa, har vanliga kläder på oss. Det var någon som trodde en gång att vi inte skulle ha.* Det oväntade i föreställningen skapar en överraskningseffekt.

Även i intervjusituationen i poddavsnitten finns exempel på när det tas förgivet att det är den normbrytande funktionaliteten som begränsar en persons möjligheter. Den blinda gästen Eva får frågan om hon lagar mat, varpå hon svarar att hon inte gör det så ofta.

Ivan: Lagar du mat själv?

Eva: Min sambo lagar mest mat, men det är för att jag tycker att det är tråkigt. ((skrattar)) Ja, mm.

Ivan: Steker du på en köttbit ibland?

Eva: Eeeeh, jao, ja, de är, det är ärligt mer han som gör det. Om jag ska vara ärlig.

Jennifer: Rent praktiskt, är det svårt liksom, att få till det?

Eva: Aa, fast jag vet jättemånga synskadade som är superduktiga på att laga mat.

Jennifer: Mm

Eva: ((skrattar)) (Nr 12, 00:56:44)

Efter Ivans initiala fråga och Evas svar att det mest är sambon som lagar mat, frågar Ivan igen: *steker du på en köttbit ibland?* Evas svar drar ut lite på tiden. Hon uttrycker tvekan innan hon åter svarar att det mest är sambon som lagar mat. Hennes tveksamhet kan indikera att hon ska ge ett svar som inte är det önskvärda, vilket leder till att samtalet får en komplicerad struktur (Norrby 2014: 223). Eva har just besvarat samma fråga och måste igen svara att hon inte lagar mat, lite inlindat. Jennifer tycks då dra slutsatsen att det har att göra med att Eva är blind, trots att Eva hävdar att hon tycker det är tråkigt att laga mat. Eva påpekar då: *fast jag vet jättemånga synskadade som är superduktiga på att laga mat.* Därefter skrattar hon. Det absurda, och komiska, uppstår i diskrepansen mellan den normativa kulturella föreställningen att blinda inte kan laga mat och den egentliga orsaken till att hon inte lagar mat, nämligen att hon tycker att det är tråkigt. Evas skratt kan vara ett sätt att motsätta sig den position som hon håller på att hamna i. Skratten kan då användas för att rama in uttalandet som humoristiskt för att hennes motstånd inte ska upplevas som ansiktshotande. Eva får gång på gång påpeka att hon är ointresserad av matlagning och att det inte har att göra med hennes normbrytande funktionalitet. Att hon får samma fråga flera gånger kan indikera att de som frågar inte riktigt är tillfredsställda med det svar hon ger. Tidigare i samtalet har Eva sagt: *Jag vill inte bli behandlad på något annorlunda sätt, så. Och det är ju fortfarande, tyvärr mycket så att folk tror att man inte kan göra saker och ting, och det fungerar inte när*

man inte ser (00:55:41 Nr 12). Trots det uttalandet är det precis en sådan situation som uppstår i samtalet om matlagningen, att hennes intressen i livet tolkas utifrån att hon är blind.

Narrativet om det tragiska livsödet

Funktionsnormativitet har sin utgångspunkt i att normbrytande funktionalitet nedvärderas i relation till funktionsfullkomlighet. Utifrån det perspektivet tolkas alltid livet med funktionsnedsättning som något negativt. De livsöden som förknippas med en sådan position ses som tragiska, eftersom personerna uppfattas ha en brist eller en avsaknad av något, exempelvis en kroppsdel eller en kognitiv förmåga. Därmed uppstår uppfattningen att personerna inte kan leva ett fullgott liv. Nära förknippad med den föreställningen finns en *välgörenhetsmodell* som format synen på personer med funktionsnedsättningar (Retief och Letšosa 2018: 6). Utgångspunkten i modellen är att det är synd om personer som lever med funktionsnedsättningar. De betraktas i första hand som offer i behov av hjälp och välgörenhet, vilket medför att personerna ses som hjälplösa och passiva (Retief och Letšosa 2018: 6) och inte minst som tragiska offer. Nedsättande förlöjliganden av personers normbrytande funktionalitet finns dokumenterade ända tillbaka till medeltiden (Shakespeare 1999, Korhonen 2014). Olika medierepresentationer har bidragit till att (re)producera denna föreställning. Stereotypen om att personer med funktionsnedsättningar är tragiska offer har till exempel existerat under så gott som hela filmens historia. I dessa filmer är det tydligt att det är individen som måste förändras eller förbättras snarare än samhället. En logisk upplösning av narrativet är att karaktären dör, vilket framställs som en barmhärtig handling (Norden 1994: 28). I poddsamtalen synliggörs och utmanas narrativet om det tragiska livsödet.

Gästen Mats berättar om sin reaktion på den bild av normbrytande funktionalitet som gestaltas i marknadsföringen av Kronprinsessan Victorias fond, vilken har som mål att ge barn med funktionsnedsättningar en aktiv fritid. Mats känner inte igen den bild som målas upp av dessa barn, och underförstått sig själv, som att det skulle vara synd om dem. Därför beskriver han hur han tillsammans med sina kompisar gjorde en motaktion där de under namnet "Stackars Victoria" samlade in pengar till kronprinsessans fritid.

Mats: [...] Så då tänkte vi såhär: "Ja men kronprinsessan Victoria hon är ju faktiskt också rörelsehindrad, hon kan inte heller röra sig fritt i samhället, hon har också en massa saker som hon hela tiden måste tänka på, vad hon kan göra eller inte göra, hon måste kanske också ha det svårt att få en välfungerande fritid som alla andra." Så då började vi samla in pengar till hennes fritid i en fond som vi kallade för "Stackars Victoria" och det blev ((Jennifer skrattar till)) en ganska stor snurr kring det där, vi var med i tidningar och i radio, tv och vi lyckades faktiskt samla in över 10 000 kr till kronprinsessan Victoria [...] (Nr 23, 00.38.06)

Mats utsaga och valet av namnet på fonden, *stackars Victoria*, synliggör den kulturella föreställningen att det skulle vara synd om personer med funktionsnedsättningar. Epitetet *stackars* används här humoristiskt om kronprinsessan, efter att Mats ofrivilligt anser sig ha blivit etiketterad på samma sätt på grund av sin normbrytande funktionalitet. När etiketten istället humoristiskt hamnar på Victoria synliggörs den, samtidigt som dess mening omförhandlas. Humorn uppstår genom det oförenliga i att också kalla kronprinsessan Victoria rörelsehindrad: "*Ja men kronprinsessan Victoria hon är ju faktiskt också rörelsehindrad, hon*

kan inte heller röra sig fritt i samhället". Att synliggöra två olika betydelser av begreppet rörelsehindrad skapar ett överraskningsmoment som framkallar skratt. Genom humorn kan den absurda föreställningen om att funktionsnedsättning per automatik kopplas samman med en tragisk, passiv offerroll lyftas fram. Det oväntade skapar här en möjlighet för mottagaren att faktiskt reflektera över att det kanske inte är mer tragiskt att leva med en normbrytande funktionalitet än att ha en titel som ofrivilligt begränsar ens rörelsefrihet. Berättelsens humoristiska framställning synliggör de problem som finns med att ständigt förknippa normbrytande funktionalitet med det tragiska, samtidigt som föreställningen om vem som egentligen är rörelsehindrad problematiseras. Utsagan synliggör också var ett funktionshinder egentligen uppstår – inte i enskilda individers kroppar, utan i samhällets brister och normativa föreställningar.

En annan gäst, Kristian berättar att när han skadade sig tyckte han att det var kul att få börja köra rullstol. I poddavsnittet ger poddmakarna uttryck för förvåning över detta tillsynes oväntade uttalande, genom att de skrattar.

Kristian: Och jag tänkte såhär, jag hade ju kört rullstol lite innan också.

Jennifer: Jaha? I samband med vadå?

Kristian: Nej, bara för att jag testa på något sjukhus eller flygplats eller någonting.

Jennifer: Okej.

Kristian: Och det var rätt kul tänkte jag.

((Jennifer och Kristian skrattar))

Jennifer: Den reaktionen har jag aldrig hört förut faktiskt, det var nytt!

Kristian: Nej, det var rätt, jag kom ihåg att jag tänkte på det.

Ivan: Du äntligen, tänkte du!

Kristian: Ja, eller hur.

Jennifer: Nu behöver jag inte gå längre! ((leende röst))

Kristian: Nej exakt. Men jag tycker fortfarande att det är kul att köra rullstol. Så det är ju positivt.

Ivan: Där är vi olika kan jag säga.

Kristian: Ja ((skrattar)) (Nr 18, 00.13.44)

Att köra rullstol kan vara roligt hävdar Kristian: *det var rätt kul tänkte jag*. Uttalandet kan i förlängningen tolkas som en oväntad kommentar på hur det är att få en förvärvad funktionsnedsättning, hamna i rullstol och inte längre kunna gå. Därmed skapas ett överraskningsmoment som framkallar skratt. Ivan fortsätter genom att göra en överraskande skämtsam överdrift: *äntligen tänkte du*. Jennifer fyller på: *Nu behöver jag inte gå längre!* Humorn uppstår här genom att det positiva med att sitta i rullstol och i förlängningen leva med en funktionsnedsättning överdrivs. Humorn skapar en kontrast till den normativa föreställningen om att det är negativt. Det kan i samtalet sägas vända på den funktionsnormativa värderingen att funktionsfullkomlighet är bättre än normbrytande funktionalitet. Kristian uttrycker att han fortfarande är positivt inställd: *Men jag tycker fortfarande att det är kul att köra rullstol*. Då uttrycker Ivan sin egen motsatta åsikt i klartext: *där är vi olika kan jag säga*. Det tydliga överraskande avbrottet från den positiva utsagan blir humoristisk i sammanhanget. I utsagorna finns en underliggande kulturell föreställning om att det främst är negativt att bli rullstolsburen. Genom humorn synliggörs den funktionsnormativa föreställningen om att livet med en funktionsnedsättning i grund och

botten bör förstås som ett tragiskt öde. Kristians utsaga kan också sägas utmana den föreställningen.

I ett samtal om kärlekslivet visar gästen Petter att också han är positivt inställd till rullstolen, och menar att den till och med kan utgöra en fördel när man ska närma sig tjejer.

Petter: Nej, jag har väl snarare sett den som en fördel på krogen och sånt, det är jättebra ((skrattar till)) med rullstol då, man sticker ju ut i mängden liksom, man blir inte som alla andra och det är så här, dansa med rullstol och sånt det är fantastiskt och man kan sätta tjejer i knät och det finns jättemycket fördelar ((skrattar)).

Ivan: Alltså dansa med rullstol, fy fan.

Jennifer: ((skrattar))

Petter: Ja det ser ju förfärligt ut.

Jennifer: Är du inte bra på det Ivan?

Ivan: Nej det är det värsta jag vet.

Petter: Alltså jag håller med, det ser förfärligt ut men andra tycker att det är lite coolt så där och sen sätter man tjejen i knät och så råkar man rulla in i ett mörkt hörn och så bara "ojdå sitter vi här och hånglar, det var ju trevligt" sådär tänker jag. ((skrattar)) (Nr 31, 00:19:36)

Petter uttrycker vad som kan uppfattas som oväntat och överraskande, nämligen att rullstolen är en fördel när man vill ragga tjejer: *sen sätter man tjejen i knät och så råkar man rulla in i ett mörkt hörn och så bara "ojdå sitter vi här och hånglar, det var ju trevligt"*. Uttalandet blir dessutom oväntat eftersom det går emot den normativa uppfattningen att funktionshindrade personer är a-sexuella (McRuer och Mollow 2012, Schalk 2016, Longmore 2003). Humor uppstår när det oväntade och överraskande uttrycks explicit, vilket även ramas in av att Petter själv skrattar. Genom att använda humor utmanas den normativa bilden av det tragiska livsödet. Ivan uttrycker istället en negativ inställning till rullstol: *alltså dansa med rullstol, fy fan och det är det värsta jag vet*. Ivans utsaga är kraftfullt uttryckt och kontrasten till den positiva utsagan kan uppfattas som humoristisk, vilket också indikeras av att den bemöts med skratt. Utsagan representerar den mer normativa synen på rullstolen som ett problem, i det här fallet rent estetiskt.

När intervjun med Petter fortskrider konstaterar han att han är tacksam för den fysiska funktion han fortfarande har. Han berättar också om olika äventyr han har gjort, äventyr som kan vara svåra att genomföra oavsett vilket funktionalitet man har. Efter att ha benämnt sig själv som *lyxhandikappad* kommenterar han poddmakarnas funktionaliteter.

Petter: Ja men fan ni är ju handikappade på riktigt liksom.

Ivan: Tack.

((skratt, eventuellt från Petter och Jennifer))

Jennifer: Tack för komplimangen liksom.

Petter: ((skrattar)) Ja ni är på riktigt, jag är bara fejk.

Ivan: Har man händerna så brukar det vara ganska lugnt tycker jag, då verkar det inte vara så jobbigt.

Jennifer: Nä precis. ((skrattar))

Petter: ((skrattar)). Nej.

Jennifer: Ja men man får lite perspektiv, det finns de som har det värre än oss också.

Petter: Ja och det ger perspektiv liksom.

Jennifer: Ivan är tveksam. ((skrattar))

Ivan: Ja men det finns de.

Petter: Det finns ingen som har det värre. ((skratt i rösten))

Ivan: Jag har det allra värst.

Petter: Nä såhär handikappad, ful och fattig liksom. Oälskad ((ödesmättad röst)), då har man det jobbigt alltså. (Nr 31, 00:54:08)

I den här sekvensen har vi valt att lyfta fram och diskutera humorn utifrån två olika uttryck som Petter använder: *fejk* samt *handikappad, ful och fattig*.

Petter säger skämtsamt till de andra: *fan ni är ju handikappade på riktigt*. När både Ivan och Jennifer säger tack lite ironiskt uppstår skatt. Jennifer säger: *Tack för komplimangen liksom* och skrattar. Att det skulle vara en komplimang att bli kallad för handikappad framstår som absurt, vilket är det som gör att humor uppstår. Samtidigt kallar Petter sig själv för *fejk*, vilket implicerar att han i just det här sammanhanget tillsammans med poddmakarna kanske inte har samma tolkningsföreträde som person med normbrytande funktionalitet för att han inte är på riktigt. Men att kalla sig själv för fejk kan också vara ett sätt för Petter att ursäka sin egen positiva inställning och de möjligheter han har tagit att utforska såväl världen som sina egna gränser. Han vill möjligen implicera att alla inte kan eller vill göra det, oavsett vad de har för funktionalitet. Att göra distinktionen att de andra är på riktigt behöver därför inte tolkas negativt här. De andra har legitimitet att exempelvis inte bestiga berg eller ägna sig åt andra äventyr som han själv har genomfört. Ivan driver tesen om att Petter är fejk vidare genom att säga: *Har man händerna så brukar det vara ganska lugnt tycker jag, då verkar det inte vara så jobbigt*. Petter har utifrån vad de har diskuterat också större funktionalitet i sina händer och armar än Ivan och Jennifer. Jennifer skrattar åt Ivans uttalande vilket innebär att uttalandet kan ha uppfattats som lite sarkastiskt och därför ansiktshotande gentemot Petter, även om han tidigare har omtalat sig själv som fejk. Här framställer Ivan det som att Petter inte har det så jobbigt eftersom han har sina händer.

Ivan uttrycker sedan med en överdrift: *Jag har det allra värst*. Utsagan kan ses som humoristisk i sammanhanget även om där samtidigt kan finnas inslag av uppriktighet. Petter tar dessutom den humoristiska överdriften vidare genom att säga: *Nä såhär handikappad, ful och fattig liksom. Oälskad, då har man det jobbigt alltså*. Om kommentaren i sammanhanget tolkas som vänd mot Ivan kan också den framstå som ansiktshotande i och med att Petter blandar in fler negativa konnotationer med att ha en normbrytande funktionalitet och applicerar samtliga på Ivan. I utsagan sätter Petter också fingret på en funktionsnormativ bild som finns av personer med normbrytande funktionalitet. Om positionen *handikappad* samtidigt innebär *ful, fattig och oälskad* blir den per automatik tragisk och oönskad. Genom att lyfta fram och skämta om dessa konnotationer synliggörs att de inte nödvändigtvis är naturgivna.

Humorn i sekvensen implicerar en omkullkastning av den värderande ordning som är förknippade med begreppet normbrytande funktionalitet, det vill säga att funktionsfullkomlighet värderas högre än normbrytande funktionalitet. I samtalet indikeras att det finns en sådan ordning över vad som är en funktionsnedsättning och inte, och att det kan vara svårt att nå upp till definitionen. Genom att Petter kallar sig själv för *fejk* indikerar han ett utanförskap i diskursen för funktionsnedsättning samtidigt som han menar att de andra är *på riktigt* och därmed hör hemma i diskursen. Ivan visar sig allra bäst genom att han uttrycker

att han har det *värst*. De olika utsagorna synliggör föreställningar om att livet med normbrytande funktionalitet kan ses som tragiskt. Genom humoristiska överdrifter och ironisk användning av en normativ värderande ordning problematiseras den föreställningen. Möjligen har Ivan varit den som introducerat den ansiktshotande typen av skämtande i samtalet i och med sin kommentar om möjligheter att använda händerna. Att det alls går att uttrycka sig socialt ansiktshotande tyder på att uttalandena sker i en humoristisk diskurs, men också att man kan skämta om dessa teman på det här sättet i just det här sammanhanget. En eventuell anledning till att det är möjligt är att alla tre sitter i rullstol och därför befinner sig i snarlik belägenhet.

Funktionsfullkomlighet som ideal

Utifrån ett funktionsnormativt perspektiv framstår alltid funktionsfullkomlighet som bättre än funktionsnedsättning och som den enda eftersträvansvärda positionen. De kroppar och sinnen som bedöms som icke-normativa bör därför botas eller förbättras med målet att normaliseras och bli funktionsfullkomliga. Campbell sammanfattar att “disability is both *provisional* and tentative – it is always subject to being erased if a solution comes along (cure, correction, elimination)” (Campbell 2012: 213). Funktionsnedsättningar ses därmed som oacceptabla och något som ska botas. Olika berättelser om att bota personer med funktionsnedsättningar, exempelvis genom medicinska, teknologiska eller religiösa bot, är ett återkommande tema i berättelser och medierepresentationer (Allan 2013, Wälivaara 2018, Norden 1994). Botemedel är i sig inget negativt. Problemet med boteberättelserna är att de i hög grad ger en medikaliserad bild av funktionsnedsättning och att den tas förgiven. Olika utgångspunkter och fördomar skulle istället behöva ifrågasättas för att:

make room for people to acknowledge—even mourn—a change in form or function while also acknowledging that such changes cannot be understood apart from the context in which they occur. (Kafer 2013: 6).

Att boteberättelserna ofta tar sin utgångspunkt i en funktionsnormativ föreställning gör att funktionsnedsättning ensidigt ses som dåligt och som något som måste elimineras. Berättelserna reproducerar ofta en bild av den hierarkiska relationen mellan ett funktionsfullkomligt ideal (som ses som perfekt och alltigenom mänskligt) och en funktionsnedsättning (som ses som avvikande, negativ och inte helt mänskligt). Den normativa föreställningen att funktionsfullkomlighet är det ideala eller att icke-normativa kroppar och sinnen är i behov av att botas eller förbättras aktualiseras och utmanas på olika sätt i samtalen i podden.

I samtalet med gästen Petter återkommer de till rullstolen som hjälpmedel. Den här gången pratar de om att den är stigmatiserad, vilket Petter tycker är synd. Humoristiskt lyfter de fram hur det ses som inspirerande att personer i rullstol lär sig att gå fem meter. Samtalet är kopplat till en tidigare sekvens där Petter berättat om en rädsla han tidigare haft över att hamna i rullstol, eftersom man då uppfattades som handikappad på riktigt.

Ivan: Nej det är väl ingen som vill hamna i rullstol. ((skrattar))

Petter: Nej rullstol är ju så stigmatiserat.

Ivan: Man vill ju undvika det så mycket det går såklart.

Petter: Ja men verkligen, men just det där att man liksom till all förbanne ska försöka gå liksom även om man är jättedålig på det och skulle ha ett mycket bättre liv i rullstol, det är så märkligt inom sjukvården, jag hoppas att det hållet på att ändras.

Jennifer: Det känns som en amerikansk syn också på något sätt, då är det ju också att man ska gå trots allt.

Petter: Jaha det är som ett sådant här inspirerande klipp på Youtube och sådant på folk som sitter i rullstol som har lärt sig att gå fem meter och bara "Ah it's a miracle!", man bara "ja javisst det är väl jättebra men du kan inte använda det till något vettigt alls" ((skrattar)). (Nr 31, 00:11:51)

Inledningsvis menar Ivan att: *det är väl ingen som vill hamna i rullstol* och skrattar. Skrattet kan indikera att han uttrycker en självklarhet. Petter kan sägas modifiera den föreställningen genom att omtala rullstolen som *stigmatiserad*, att människor undviker rullstolen på grund av stigma även om de skulle kunna ha ett bättre liv i den. Han når kulmen när han kommenterar någon som efter mycket möda lärt sig gå fem meter med: *javisst det är väl jättebra men du kan inte använda det till något vettigt alls*. Humor uppstår när den kulturella föreställningen om att "kunna gå till varje pris" oväntat vänds upp och ner genom uttalandet att personen faktiskt får bättre funktionalitet med hjälp av rullstolen. Genom användningen av humor synliggörs en central funktionsnormativ retorisk norm som Cherney (2011) benämner som "body is able" (Rhetorical Norms of Ableist Culture, stycke 5). Han menar att en persons funktion och färdigheter normativt bara räknas om de kommer från den egna fysiska kroppen, snarare än från implantat, teknologiska proteser, eller för den delen en rullstol. Genom att synliggöra den föreställningen med humor är det också möjligt att visa upp den som socialt konstruerad och därmed möjlig att omförhandla, snarare än att den skulle vara naturgiven.

Det Petter också gör genom sin utsaga är att lyfta fram en normativ representation om att största målet med tillvaron för personer med funktionsnedsättning skulle vara att kunna ställa sig upp från sin rullstol. Det är en mediebild som utgår från den medicinska modellen av funktionshinder. Här framställs normen om att kunna gå till varje pris som absurd och i det absurda uppkommer humorn i sekvensen.

Gästen Kristian har som beskrivits tidigare visat sig positivt inställd till rullstolen, och i samtalet efter intervjun diskuterar Ivan och Jennifer att de kan känna avundsjuka på Kristian. Ivan menar att han blir avundsjuk på det faktum att Kristian hanterar att han är rullstolsburen med sådan lätthet att man inte ens tänker på att han sitter i en rullstol. Men sen ångrar Ivan sig.

Jennifer: Krille är ju inte direkt någon som ser begränsningar överhuvudtaget.

Ivan: Vi har ju, gör en serie om folk som lever med invaliditet, och han, verkar inte beröras honom överhuvudtaget.

Jennifer: Det var ju lite roligt när han sa att han tyckte att det var kul och sitta i rullstol.

Ivan: Ja, det är helt sanslöst.

Jennifer: ((skratt)) För att han hade provat innan, och att det verkade ju bra.

Ivan: Det är ju kul att någon tycker att det är kul.

Jennifer: Men han har ju grymt bra koll alltså. Men det är som du säger, man tänker inte ens på att han sitter i rullstol, just för att han hanterar den som att det var luft. Han har det bra.

Ivan: Man blir ju lite avundsjuk. Måste man ju säga.

Jennifer: Aa.

Ivan: Varför man nu ska vara avundsjuk på honom. Man kan lika gärna vara avundsjuk på någon som kan gå i så fall. Känns inte som så här, sitta och vara avundsjuk på någon som sitter i rullstol ((skrattar)).

Jennifer: Nej precis ((leende röst)). (nr 18, 00.58.46)

De skämtar i samtalet om att det var: lite roligt när han sa att han tyckte att det var kul att sitta i rullstol. Ivan kommenterar det med att säga: Ja, det är helt sanslöst. Jennifer skrattar åt kommentaren. Humor i utsagan uppstår eftersom det är kulturellt oväntat och överraskande att livet i rullstol uttrycks som kul, vilket därmed framkallar skratt. Därefter menar Ivan att: man blir ju lite avundsjuk. Den utsagan vänds dock på när Ivan själv sedan ifrågasätter varför man ska vara avundsjuk på en person som sitter i rullstol bara för att personen är bra på att hantera sin rullstol. Istället menar han att den förväntade strävan och avundsjukan bör gå i riktning mot vad som enligt normativa föreställningar ses som ett eftersträvansvärt liv, det vill säga ett liv utan normbrytande funktionalitet. Humorn uppstår i det orimliga i att vara avundsjuk på någon som själv sitter i rullstol eftersom den normativa föreställningen är att det är funktionsfullkomlighet som är idealet. I utsagan befasts den föreställningen, samtidigt som normen synliggörs.

Diskussion

I den här artikeln har syftet varit att undersöka humorns potential att synliggöra och utmana funktionsnormativitet. Nedan diskuteras vad vi kommit fram till i analysen.

I analysen om vilka subjektspositioner som är (o)möjliga använder gästerna humor för att synliggöra det absurda i olika bemötanden de fått som har baserats på funktionsnormativa föreställningar. De har antingen reducerats till sin funktionalitet, eller också har funktionsnedsättningen utgjort en begränsande omständighet i bemötandet. I utsagorna synliggörs att blivande mödrar och kärlekspartners förväntas vara funktionsfullkomliga. Något annat som framkommer i analysen är att en bråkstake inte förväntas sitta i rullstol. En återkommande förställning blir att en person med en funktionsnedsättning helt enkelt inte förväntas leva ett ”vanligt liv”. Med humorn utmanas föreställningar om vilka subjektspositioner som är möjliga och inte.

I analysen av narrativet om det tragiska livsödet visar utsagorna på att humor används för att vända på olika förgivettaganden, som att rullstolen skulle vara en nackdel eller att det skulle vara synd om personer med en normbrytande funktionalitet. I utsagorna skapas nya betydelser för begrepp som stackars och rörelsehindrad. Genom att använda dessa i nya sammanhang och med humor synliggörs och utmanas normativa föreställningar om vad de egentligen innebär och hur de ofta oproblematiskt appliceras på personer. I samtalen uppstår humor också i och med att någon visar upp en positiv inställning till rullstolen, vilken uppfattas som oväntad. I det fallet synliggörs och utmanas föreställningen om att det per automatik skulle vara negativt att sitta i eller hamna i rullstol, vilket i förlängningen implicerar att det är negativt att ha en funktionsnedsättning. Den funktionsnormativa värderande ordningen att normbrytande funktionalitet är sämre än funktionsfullkomlighet problematiseras då också med humor.

I analysen av funktionsfullkomlighet som ideal förekommer exempel där humor synliggör den funktionsnormativa föreställningen om att funktionsfullkomlighet är det eftersträvansvärda till varje pris. Denna föreställning utmanas med humor genom att utsagor ramas in som absurda. Ett exempel som tas upp är att ha som mål att klara av att gå några steg, trots att man uppnår bättre funktionalitet genom att använda rullstolen. Att klara av att gå några steg symboliserar en strävan efter funktionsfullkomlighet, att inte längre uppfattas som en person med funktionsnedsättning. Funktionsfullkomligheten som ideal befästs också med humor, genom att indikera att det är absurt att vara avundsjuk på någon som sitter i rullstol. Humor drar då uppmärksamheten till hur stark funktionsnormativiteten är. Samhället är så genomsyrat av föreställningen om den fullkomliga kroppen som ideal, att det framstår som absurt att någon skulle vara avundsjuk på en person som sitter i rullstol.

En del av humorn möjliggörs av att alla i samtalen har en normbrytande funktionalitet. De delar erfarenheter som gör att de kan förstå och lyfta fram det absurda i olika situationer. Normer kan utmanas genom att man gemensamt skrattar åt det absurda i en utsaga. Här riktar man den komiska blicken mot normer om funktionalitet (jfr Lockyer 2015). I samtalen kan de också skämta om sin egen funktionalitet och ibland varandras på ett sätt som skulle kunna uppfattas som ansiktshotande om det kom från en person utan normbrytande funktionalitet, på grund av att det då skulle vara obalans i maktförhållandena (jfr Billig 2009). Men ibland uppstår också humor som ett sätt att omförhandla motstridiga synsätt i samtalssituationen. En funktionsnormativ föreställning kan uppstå i samtalet och när någon annan gör motstånd mot den, ramas samtalet in som humor genom skratt. När inte alla är överens om hur något ska uppfattas finns alltså en möjlighet att omförhandla komplexa normativa föreställningar. Det illustrerar att människor som lever med en normbrytande funktionalitet inte alltid har samma erfarenheter, intressen, inställning eller möjligheter. Men samidentifikationen kan sägas erbjuda en ingång till att lyfta fram olika synsätt och perspektiv, något som många och mycket saknats i medierepresentationer av personer med funktionsnedsättningar (Ljuslinder 2002). Motsättningarna visar att livet med en normbrytande funktionalitet kan vara som andras liv: mångfacetterat. Poddmakarna illustrerar själva tydligt, om än kanske inte medvetet, att livet med funktionsnedsättning kan innebära väldigt olika saker, när de i ett avsnitt ska introducera Eva som är blind.

Jennifer: Både jag och Ivan har ryggmärgsskada sedan många år tillbaka. Och är rullstolsburna. Så förhoppningsvis så har vi lite insikt i-

Ivan: Hur det är att vara blind tänkte du?

((skratt från båda))

Jennifer: I hur det är att faktiskt leva med en funktionsnedsättning. (Nr 12, 00:02:43)

Ivan problematiserar först inställningen att de som rullstolsburna skulle veta något om hur det är att vara blind. De skrattar båda åt detta påstående som att det är absurt. Jennifer avslutar dock med att säga att de vet hur det är att leva med en funktionsnedsättning. De sätter alltså själva fingret på att de både *delar* och *inte delar* erfarenheter med andra som lever men en normbrytande funktionalitet.

Det finns vissa inbyggda svårigheter med att utmana funktionsnormativiteten, inte minst på grund av de förgivettagna positioner som är förknippade med den. Cherney (2011) menar att om man ska utmana funktionsnormativiteten så måste man ta i beaktande den retoriska kraften

innehar. Att funktionsfullkomlighet ses som bättre och mer eftersträvansvärd än funktionsnedsättning är en föreställning som ligger till grund för att funktionsnormativitet framstår som ”sunt förnuft”, och därmed som naturgiven. Föreställningen blir till en icke-fråga och därmed retoriskt svårhanterlig eftersom den inte behöver uttalas, rättfärdigas eller argumenteras för. Om man ska kunna utmana något som framstår som en otvetydig sanning, måste detta något först benämnas, namnges och synliggöras. Humor har potential att vara ett effektivt redskap för att utmana maktordningar och kulturella föreställningar genom att synliggöra det absurda i en situation och samtidigt visa hur det har normaliserats i samhället (Strain et al. 2016: 88). Vår analys visar hur humor kan bidra till att synliggöra och utmana funktionsnormativitet genom hur den används i podden. Olika situationer visas upp som absurda och därmed synliggörs normer som finns i samhället. Först när normernas existens och absurditet uppmärksammas och dras fram i ljuset går det att visa att de inte är naturgivna utan utgörs av sociala, kulturella och historiskt konstruerade föreställningar och diskurser. Genom humorn skapas därför möjlighet att utmana och förändra normerna.

Transkriptionsnyckel

jaa förlängt ljud
inte så- yttrande avbryts
((skrattar)) beskrivning av ljud som inte är ord i samtalen

Finansiering

xxx

Etiska överväganden

Den etiska bedömningen är gjord utifrån McKee och Porters (2009) modell för forskningsetik vid internetstudier. Modellen ger vägledning om i vilka fall informerat samtycke bör inhämtas vid studier av nätbaserat material och om informationen som samlas in kan betraktas som känslig eller inte. Personer som talar om sina erfarenheter i en offentlig podd, där erfarenheterna endast till viss del kan uppfattas som känsliga, anses inte behöva informerat samtycke. Vi har istället kontaktat poddskaparna för att informera om studien och att vi i studien har utelämnat poddnamnet och bytt ut deltagarnas namn.

Referenser

- Adelswärd, Viveka (1989), "Laughter and dialogue: The social significance of laughter in institutional discourse", *Nordic journal of linguistics*, 12(2): 107-136.
<https://doi.org/10.1017/S0332586500002018>
- Allan, Kathryn (2013), *Disability in science fiction: representations of technology as cure*. New York: Palgrave Macmillan.
- Attardo, Salvatore (1994), *Linguistic theories of humor*. Berlin: Mouton de Gruyter.

- Bahner, Julia (2016), *Så nära får ingen gå? : en studie om sexualitet, funktionshinder och personlig assistans*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Barnes, Colin (1992), *Disabling imagery and the media : an exploration of the principles for media representations of disabled people*. London: BCODP.
- Berger, Arthur Asa (1996), *Narratives in popular culture, media, and everyday life*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Berglund, Staffan & Ljuslinder, Karin (1999), *Humor som samhällsmoral : svenskar och invandrare på den svenska TV-humorns arena*. Lund: Studentlitteratur.
- Billig, Michael (2009), "Violent Racist Jokes", i Lockyer, Sharon & Pickering, Michael (red) *Beyond a joke: the limits of humour*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 27–46.
- Bingham, Shawn Chandler & Green, Sara E. (2016), *Seriously funny : disability and the paradoxical power of humor*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Bylund, Christine. 2016. *Kuvande rum: Materialitet och funktionsfullkomlighet i berättelser från kvinnor uppväxta på institutioner för barn med normbrytande funktionalitet under 1930 till 1970-talet*. Masteruppsats Stockholms universitet.
- Campbell, Fiona Kumari (2009), *Contours of ableism : the production of disability and abledness*. New York: Palgrave Macmillan.
- Campbell, Fiona Kumari (2012), "Stalking ableism: Using disability to expose 'abled' narcissism", i Goodley, Dan, Hughes, Bill & Davis, Lennard J. (red) *Disability and social theory: new developments and directions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 212-230.
- Cherney, James L. (2011), "The rhetoric of ableism", *Disability Studies Quarterly*, 31(3). <http://dx.doi.org/10.18061/dsq.v31i3.1665>
- Davies, Lennard J. (1997), "Constructing normalcy: the bell curve, the novel and the invention of the disabled body in the nineteenth century. ", i Davies, Lennard J. (red.), *The Disability Studies Reader*. London: Routledge, s. 3-16.
- Farnall, Olan & Smith, Kim A (1999), "Reactions to people with disabilities: Personal contact versus viewing of specific media portrayals", *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 76(4): 659-672.
- Feinberg, Leonard (1968), *Introduction to satire*. Ames, Iowa: Iowa State U.P.
- Fiske, John & Jenkins, Henry (2011), *Introduction to communication studies*. London: Routledge.
- Foucault, Michel (1993), "Diskursens Ordning: Installationsföreläsning vid Collège de France den 2 December 1970 [The order of discourse: inaugural lecture at the Collège de France, 2 December 1970]", *Stockholm and Stehag: Brutus Östlings bokförlag Symposium*.
- Ghersetti, Marina (2007), *Bilden av funktionshinder : en studie av nyheter i Sveriges Television*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Hall, Stuart (1997), *Representation : cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
- Haller, Beth (2003), "DSQ symposium, disability & humor", *Disability Studies Quarterly*, 23(3/4). <http://dx.doi.org/10.18061/dsq.v23i3/4.430>

- Haller, Beth & Ralph, Sue (2003), "John Callahan's Pelswick Cartoon & a New Phase of Disability Humor", *Disability Studies Quarterly*, 23(3/4).
<http://dx.doi.org/10.18061/dsq.v23i3/4.431>
- Holmes, Janet (2000), "Politeness, power and provocation: How humour functions in the workplace", *Discourse studies*, 2(2): 159-185.
<https://doi.org/10.1177/1461445600002002002>
- Holmes, Janet & Marra, Meredith (2002), "Over the edge? Subversive humor between colleagues and friends", *Humor*, 15(1): 65-87. <https://doi.org/10.1515/humr.2002.006>
- Kafer, Alison (2013), *Feminist, queer, crip*. Indiana University Press.
- Kenix, Linda Jean (2011), *Alternative and mainstream media: The converging spectrum*. A&C Black.
- Korhonen, Anu (2014), "Disability humour in English jestbooks of the sixteenth and seventeenth centuries", *Cultural History*, 3(1): 27-53. [10.3366/cult.2014.0053](https://doi.org/10.3366/cult.2014.0053)
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2001), *Hegemony and socialist strategy : towards a radical democratic politics*. London: Verso.
- Linton, Simi (1998), *Claiming disability : knowledge and identity*. New York: New York University Press.
- Ljuslinder, Karin. 2002. *På nära håll är ingen normal : handikappdiskurser i Sveriges television 1956-2000*. Umeå universitet.
- Ljuslinder, Karin (2007), "Handikappdiskurser i Sveriges Television. Exemplet CP-magasinet.", i Rafael, Lindqvist. & Sauer, Lennart (red) *Funktionshinder, kultur och samhälle*. Lund: Studentlitteratur, s. 215-237.
- Ljuslinder, Karin (2014), "Empowering images or preserved stereotypes: Representations of disability in contemporary film comedies1", *Journal of Scandinavian Cinema*, 4(3): 267-279. [10.1386/jsca.4.3.267_1](https://doi.org/10.1386/jsca.4.3.267_1)
- Llinares, Dario, Fox, Neil & Berry, Richard (2018), "Introduction: Podcasting and podcasts—Parameters of a new aural culture", *Podcasting*. Springer, s. 1-13.
- Lockyer, Sharon (2015), "From comedy targets to comedy-makers: disability and comedy in live performance", *Disability & Society*, 30(9): 1397-1412.
- Longmore, Paul K. (2003), "Screening Stereotypes: Images of Disabled People in Television and Motion Pictures", i Longmore, Paul K. (red.), *Why I Burned My Book and Other Essays on Disability*. Philadelphia: Temple University Press, s. 131-148.
- Mckee, Heidi A & Porter, James E (2009), *The ethics of internet research: A rhetorical, case-based process*. New York: Peter Lang Publications.
- Mcluhan, Marshall (2001), *Media*. Skarpnäck: Pocky/Tranan.
- Mcquail, Denis (2005), *McQuail's mass communication theory*. London: SAGE.
- Mcruer, Robert & Mollow, Anna (2012), *Sex and disability*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Norden, Martin F. (1994), *The cinema of isolation : a history of physical disability in the movies*. New Brunswick, N.J.: Rutgers Univ. Press.
- Norrby, Catrin (2014), *Samtalsanalys : så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.

- Oliver, Mike (2013), "The social model of disability: Thirty years on", *Disability & society*, 28(7): 1024-1026. 10.1080/09687599.2013.818773
- Palmer, Jerry (1994), *Taking humour seriously*. London: Routledge.
- Pointon, Ann (1997), "Disability and Documentary", i Pointon, Ann & Davies, Chris (red) *Framed : interrogating disability in the media*. London: British Film Institute, s. 84-93.
- Prop. 1999/2000:79. Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken.
- Pruulmann-Vengerfeldt, Pille & Buchholtz, Johanna Willstedt (2018), "Using a Humour Podcast to Break Down Stigma Around Illness", i Fox, Neil, Berry, Richard & Llinares, Dario (red) *Podcasting: new aural cultures and digital media*. Cham: Palgrave Macmillan, s. 251-271.
- Raskin, Victor (1985), *Semantic mechanisms of humor*. Dordrecht: Reidel.
- Retief, Marno & Letšosa, Rantoa (2018), "Models of disability: A brief overview", *HTS Theologiese Studies/Theological Studies*, 74(1): 1-8. 10.4102/hts.v74i1.4738
- Sacks, Harvey (1974), "An analysis of the course of a joke's telling", i Bauman, Richard & Sherzer, Joel (red) *Explorations in the Ethnography of Speaking*. London: Cambridge University Press, s. 337-353.
- Schalk, Sami (2016), "Happily ever after for whom? Blackness and disability in romance narratives", *The Journal of Popular Culture*, 49(6): 1241-1260. <https://doi.org/10.1111/jpcu.12491>
- Shakespeare, Tom (1999), "Joking a part", *Body & Society*, 5(4): 47-52.
- Strain, Megan L, Martens, Amanda L & Saucier, Donald A (2016), "'Rape is the new black': Humor's potential for reinforcing and subverting rape culture", *Translational Issues in Psychological Science*, 2(1): 86-95. <http://dx.doi.org/10.1037/tps0000057>
- Wilde, Alison (2018), *Film, comedy, and disability : understanding humour and genre in cinematic constructions of impairment and disability*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group.
- Wälivaara, Josefine (2018), "Marginalized Bodies of Imagined Futurescapes: Ableism and Heteronormativity in Science Fiction", *Culture Unbound. Journal of Current Cultural Research*, 10(2): 226-245. <https://doi.org/10.3384/cu.2000.1525.2018102226>
- Wälivaara, Josefine & Ljuslinder, Karin (2020), "(Im) Possible Lives and Love: Disability and Crip Temporality in Swedish Cinema", *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1): 80-87. <https://doi.org/10.16993/sjdr.629>